

ГЕОРГИ АТАНАСОВ

ФЕНОМЕНЪТ ЦСКА

70 години легенда

enthusiast

ЧЕРВЕНАТА БИБЛИЯ

Георги Атанасов
Феноменът ЦСКА. 70 години легенда

© Георги Атанасов, автор, 2018, 2022

© Антон Узунов, снимки, 2018, 2022

© Владимир Стоянов, снимка на корицата, 2018, 2022

© Тони Ганчев, художник, 2018, 2022

© Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс
енд пбблишинг“ ООД, 2018, 2022

ISBN 978-619-164-272-4

Георги Атанасов

**ФЕНОМЕНЪТ
ЦСКА**

70 години легенда

enthusiast

София, 2022

*Посвещавам на моите внуци Боян и Мартин
и на новите поколения армейци*

СВЕЩЕНИТЕ ЧЕТИРИ БУКВИ НА ЖИТЕЙСКАТА АЗБУКА

Написал и изговорил съм океан от думи за ЦСКА, но винаги се вълнувам сякаш за първи път споменавам това свято име. Може би защото този отбор е феномен от своето раждане до ден днешен. И с уникалните си постижения, далеч надхвърлящи рамките на България, и с драматичната си, понякога трагична съдба. А изборът на сърцата ни си остава неистово млад. С милионите младости, които е побрал в себе си. С непрестанния прилив на нов живот от кръговрата на червените поколения. С потомците от сектор „Г“, носещи в гените си гордостта и верността на първите армейци, приели свещените четири букви за своя житейска азбука. С несекващата слава на великия отбор и неговите гиганти, превърнали се в синоним на България – от Иван Колев, Димитър Якимов, Димитър Пенев и Петър Жеков до Христо Стоичков, Любо Пенев и Митко Бербагов...

В навечерието на 70-годишния юбилей на ЦСКА ще се излеят водопади от слова и възторзи и пак ще е малко. Този клуб е толкова изключителен и невероятен за измеренията на малката ни родина, че понякога изглежда нереален. И с постиженията си, и с мястото си във футболната история на континента, която не може да бъде зачеркната и пренаписана от нашенските говорители на завистта, и с ролята си в живота на милиони хора от различни поколения. Едва ли пионерите, поставили началото на легендата на 5 май 1948 г., са си давали сметка за проекцията на своето дело в бъдещето и за това, че стават родоначалници на един социален феномен, който далеч ще надхвърли границите на спорта. И че принадлежността към червената общност ще се превърне в житейски

избор и морална философия в условията на една 70-годишна необявена война. От кого и срещу кого? Имайте малко търпение...

Именно онези, другите, неофициални, замъглявани и премълчавани обстоятелства около съдбата на ЦСКА ме накараха да подреда неудобните истини в тази книга. Естествено, и тук ще стане дума за победи, титли, европейски триумфи, велики футболисти, „Златни топки“, „Златни обувки“ и вечни ранглисти, но най-важното е да се прочете историята откъм нецеремониалната ѝ страна. И да се разлистят прашните страници, където празничното говорене преминава в драматичните монолози на неудобната истина. А тя казва, че от първия ден на съществуването му срещу армейския клуб се води несекваща подмолна и явна агресия. Най-вече на футболния фронт, но и на всички останали спортни арени.

И както ЦСКА е надпартийна категория, надхвърляща идеология, политика, религия, социален и образователен ценз, така и доктрината „Анти ЦСКА“ съдържа множество персонални и емоционално-психологически характеристики, които излизат извън рамките на елементарния демоскоп и отвеждат към дебрите на ирационалното и мистичното. Демаркационната линия разделя два подхода към живота и света – този на честната, открита, рицарска (армейска) борба и неговия антипод, познат през годините чрез уродливите си проявления на терена и извън него.

За тези 70 години ЦСКА спечели много слава, като в същото време понесе и безброй удари и болки в необявената война. Битката срещу посредствеността, примитивността, злобата и завистта никак не е лесна, и то на територия като българската, която като бит и душевност е особено благоприятна за лъжата и нейните безкрайни мутации. Ето защо си поставих задачата да прочета на глас случилото се през изминалите десетилетия и да му дам трактовка, подкрепена от

фактите и безпристрастните свидетелства, оборващи натрапени внушения, стереотипи и митове за нашия футбол, отборите и личностите в него.

Когато пишем и четем летописа на най-популярната игра, превърнала се във втора природа за милиони хора от всички континенти, сме длъжни не само да фиксираме резултати и голове, но и да погледнем зад тях, защото всеки факт от терена получава своя социален еквивалент чрез моделираната от него човешка практика. Млади и стари попиват и възпроизвеждат в своето битие сюжетите между вратите и затова футболът е толкова велик и жесток като сцена на живота.

ЦСКА създава и внушава добро и почтеност в противовес на своя клубно-цивилизационен антипод, познат като „отбора на всички власти“. А покрай вечната полемика около топката през изминалите години на Прехода привържениците на червения тим поеха тежкия кръст на борбата за истината във футбола и в обществото. Защото кривото огледало на двойния стандарт за личностите и фактите от играта деформира и визията на целокупното ни битие, преиначавано и манипулирано в интерес на тези, които направиха криминалната революция у нас. А те са едни и същи и на стадиона, и в политиката, и в икономиката...

Годишите от края на миналия и началото на новия век не са най-успешните за „Армията“ като спортни постижения, те дори са тежки и драматични. В същото време това е периодът на решителната историческа и социална легитимация на червения отбор като носител на определени ценности и най-вече като антитеза на пошлата казионност и преднамереност. В този етап на откровен геноцид на цветова основа, наложен от нечистооплътни политически спекуланти, ЦСКА не само съхрани своята несравнима публика, но дори разшири обхвата на общественото си влияние. Нещо повече – тъй като българинът не обича да му натрапват фалшиви приоритети, армейците бяха припознати като алтернатива на синия

футболен тоталитаризъм и на олигархичния проект от Делиормана и станаха предпочитан отбор и за неутралните зрители. Неслучайно различни социологически анкети посочиха предимство на ЦСКА като подкрепа в страната. Впрочем по тази тема е достатъчно да се проследят празниците във всеки град, където стъпи армейският тим, следван от хиляди пътуващи и местни привърженици.

Харизмата на великия отбор – палач на еврошампиони и създател на световни звезди, живее и се възражда във времето чрез знаците на една невероятна спортна митология, в която има много победи и много достойнство. Нормалната България намира в ЦСКА упование и надежда срещу истерията и демагогията на нашенските „богоизбрани“...

Тази книга е и празнична, и не съвсем, защото на следващите страници ще стане дума и за много тъжни епизоди от българското битие, обусловено от два преврата (9 септември 1944 г. и 10 ноември 1989 г.) и много превратности. Още в пролога искам да подчертая, че историята и драмата на ЦСКА неизбежно са подвластни на политиката, но най-вече на човешките чувства и страсти, концентрирани около футбола като игра за хора и държави. И затова в редовете ще се преплитат любовта и омразата така, както са родени на 5 май 1948 г. заедно със „Септември“ при ЦДВ, ЦДНВ, ЦДНА, ЦСКА, ЦФКА... Но както пее сектор „Г“: „Има истина една, това е само, само ЦСКА...“.

Имената през годините са се сменяли, но червеният цвят на екипите е оставал неизменен като огнен знак на футболната Реформация, изправила се срещу Догмата. Също толкова трайно е и противодействието на Статуквото, безпогрешно уловило заплахата за своя монопол и отворило необявената 70-годишна война. Не е ясно кой кого предхожда, но тези полюси привличат поколенията и ги циментират в себе си повече от всякаква партия, фирма или организация. Неусетно, необяснимо, може би абсурдно, но футболното

самоопределяне минава през координатната система на личния избор, за да се превърне в една от най-интимните каузи за всеки. Тук няма интерес или амбиции, а абстрактни и идеалистични усещания, улавяни с кожата и сърцето. Така, както в свещените четири букви на ЦСКА е кодирана идеята за света като арена, на която побеждава по-способният, по-силният, по-издръжливият...

В червената митология има едно свещено триединство – отбор, играчи и привърженици. И тъй като за великите армейски тимове и звезди ще става многократно дума отгук нататък, в началото бих искал специално да отдам дължимото на хората от различни поколения и от различни краища на България, които вече седем десетилетия носят ЦСКА в сърцата си. Първите са дошли от „Коньовица“ и от бедните квартали на София през 1948 г., за да видят своя „Септември“ обединен с войската, след това за десетина години цялата страна е обхваната от магията на първите блестящи шампиони, превърнали футбола от поляните в изкуство. Така за невероятно кратки срокове новороденият тим печели стотици хиляди, милиони привърженици и симпатизанти, които слагат основата на една уникална общност.

Пионерите, понесли на ръце сензационните първенци от 1948 г., предават искрата на своите синове, които пълнят „Народна армия“ и червените влакове към стадионите на родината през 60-те, 70-те и 80-те години, за да превърнат 70-хилядния вулкан на националния стадион в „гробница за еврошампиони“ според сполучливия израз на европейската преса.

Родени под щастлива звезда, сияеща с блясъка на епохални футболисти като Стефан Божков, Иван Колев, Гацо Панайотов, Георги Найденов, Манол Манолов, Крум Янев, Никола Цанев, Димитър Якимов, Петър Жеков, Димитър Пенев, Георги Денев, Георги Димитров, Георги Велинов,

Цветан Йончев, Стойчо Младенов, Пламен Марков, Христо Стойчков, Любо Пенев, Димитър Бербаатов...

След това дойде ред на поколението от 90-те, белязано от тежката мисия да удържи ЦСКА срещу яростната атака на реваншизма и разрушението, заливаща с мръсната си пяна нормалната България. Именно в този период момчетата и момичетата под червените знамена извършиха подвиг, като запазиха с телата и вярата си своя отбор, който без тях щеше да бъде разкъсан на хиляди парчета от лешоядите на „демокрацията“ в дантелени пелени като синия доносник агент Николай, който и до днес съжالياва, че той и подобните му не успяха да унищожат червения тим...

Идеолозите на футболната „декомунизация“ обаче не бяха изчислили, че ЦСКА (София) за разлика от „Дукла“ (Прага) или „Хонвед“ (Будапеща) разчита на огромна социална база и има зад себе си подкрепата на половин България. Освен това нашите армейци бяха спечелили неизкоренима морално-историческа легитимност с постиженията си на терена, които не могат да бъдат зачеркнати от никакви политически манипулации, тъй като не Добри Джуров и Милко Балева са побеждавали „Аякс“, „Нотингам“, „Ливърпул“, „Ювентус“, „Байерн“... и кого ли не още, а червените футболни рицари. По тази причина реваншистко-нигилистичният потоп, който отнесе някои от „братята по оръжие“ от Източна Европа, беше безсилен пред непоклатимия фундамент на ЦСКА. Независимо от политическите спекулации, медийния шантаж и държавната репресия! Без значение даже и от отнетите лицензи и служебните аванси за отбора на всички власти от „Подуяне“, към който по-късно се прибави и новият конюнктурен хрантутник от Разград...

И все пак ролята на сектор „Г“ беше от съдбоносно значение за отпора срещу реваншизма и агресията. В няколко случая червените фенове бяха подложени на груб полицейски произвол, например през есента на 1999 г. в Петрич,

когато палките не пощадиха дори децата?! Седмица по-рано стадионът в Борисовата градина бе разрушен от зомбираната тълпа, позната от погрома на парламента на 10 януари 1997 г., от терористичните атаки срещу органите на реда и свастиките. А привърженикът на ЦСКА Младен Младенов бе убит в центъра на София, недалеч от централата на МВР...

Най-достойната публика обаче устоя и спаси своя идеал. Днес мрежата от фенклубове на ЦСКА покрива планетата от Лондон до Чикаго и от Скандинавия до Средиземно море. Картата на България е червена не заради политика, а заради един отбор, белязан от цвета на победата...

Любовта и предаността се оказаха по-силни от властта и репресията. Благодарение на железните армейци от трибуните футболният тим на ЦСКА преживя критичните изпитания за разлика от повечето други спортове на някогашната гордост на България – дружество ЦСКА, създадо десетки олимпийски, световни и европейски шампиони и медалисти, но безмилостно унищожено от военни министри като Александър Сталийски, Димитър Луджев, Бойко Ноев и политически манипулатори като Стефан Софийски.

Червената общност преодоля и най-тежката криза в 70-годишното битие на ЦСКА, когато през 2015 г. бе обявен фалитът на АД-то, съсипано от чужди елементи като така наречените гърнета и Лупи, намърдали се в Парка на свободата за лична изгода, не без помощта и на враговете на армейския колос. Тогава, в най-драматичния момент, когато ЦСКА бе на сантиметър от бездната, на предната фронтова линия излезе Гриша Ганчев. След две десетилетия на всевъзможни перипетии този железен мъж и верен армеец найсетне осъществи съкровената си мечта да свърже живота си с ЦСКА като патрон на клуба.

Той пое отбора, когато червените бяха изпратени на зачучение във „В“ група, без да са изпадали от елита според

спортните резултати. И се зае с реанимацията на смъртно ранения гигант. Направи отбор само от българи и армейски юноши, съхрани традицията, вярата и публиката напук на фалшивите „моралисти“, които се опитваха да доубият 31-кратните шампиони чрез дългосрочна агония по селските игрища. Първата епохална победа на Гриша Ганчев начело на ЦСКА бе на 24 май 2016 г., когато гордостта на България спечели купата от „В“ група пред повече от 35 000 възторжени армейци на националния стадион. Ето това бе непобедимата заявка за вечността, но не остана време за празник...

Битката продължи с неотслабваща сила, тъй като душманите бяха напипали своя шанс и даваха мило и драго, за да постигнат зловещата си илюзия – умъртвяване на ЦСКА чрез всички възможни и невъзможни политически, задкулисни, мафиотски и административни комбинации. За тази цел негодниците пуснаха в употреба шайка еничари, платени от Делиормана и подкрепяни медийно от „Подуяне“, които използваха юридическите действия на Гриша Ганчев за скоростно връщане на ЦСКА в елита като повод за нечувана провокация. Активирана бе мръсна кампания на тема „идентичност“ и „автентичност“ и дори бе лансиран „втори синод“ от шепа продажници, позволяващи си да използват свещените четири букви за гадните си манипулации срещу историята, традицията и ценностите на червената България.

Както можеше да се очаква, „юдите“ на Агата от Делиормана и на ФК „Агент“ от „Подуяне“ не успяха в пъклените си намерения, достигнали своя апогей при кампаниите около търговете за емблемата и базите на ЦСКА. Всички исторически активи се върнаха в своя дом, а най-преданата публика за пореден път застана като непоклатима стена зад своя единствен и неделим отбор от „Армията“. За тази най-важна морална победа през изминалите 70 години ще говорим и по-нататък в книгата...

Затова – поклон пред сектор „Г“ и червената общност, които приеха своята Отечествена война и не отстъпиха нито педя от светлата кауза. И вчера, и днес, убеден съм – и утре, няма и няма да има човек, който да не е изумен от огнената фиеста на „Армията“, която кара и свои, и чужди да настръхват в храма на българския футбол, осветен от младост, красота, сила и вяроност. Както казва Миодраг Йешич: „... най-добрата публика на Балканите“. Щастието е равно на болката в тяхната неизбежна последователност, а те заедно правят любовта.

С особено вълнение изпращам посланието си до хилядите армейци, пръснати по всички краища на планетата, които в ефира на глобалния свят прескачат часови и климатични пояси, за да бъдат до ЦСКА и в празник, и в мъка. Те са пренесли частица от „Армията“ от Лондон до Сидни, от Кейптаун до Монреал, от Стокхолм до Филадельфия и Ню Йорк, за да направят цялата планета червена. За тях ЦСКА значи България, дом, семейство, приятели, детство, младост, родова памет, мечти и надежди... Значи всичко!

В началото на книгата ми се иска да отдам почит на някои от най-ярките футболни герои на ЦСКА, които вече не са между живите – Нако Чакмаков, Стефан Божков, Манол Манолов (Симолията), Иван Колев, Димитър Миланов (Пижо), Георги Найденов, Георги Димитров (Червения), Панайот Панайотов (Гацо), Гаврил Стоянов, Никола Ковачев (Тулата), Крум Янев, Кирил Ракаров, Никола Цанев, Йордан Филипov, Кирил Станков, Никола Миланов (Чопъра), Крум Милев, Стоян Орманджиев... Тяхното дело и тяхната памет са част от всеки гол и всяка победа на червения отбор. Без тях нямаше да съществува легендата, която седем десетилетия се предава от баща на син и внук.

Покланям се дълбоко и на тези от най-големите фенове на ЦСКА, които през годините бяха лидери, водачи или

просто любимци от червената публика, а сега се срещат някъде в безкрайността със своята ярка червена звезда – Йордан Перелов (Гацо), Камен Геков, Берко Берков, бай Кирило Прокопов, Сашо Николов (Моркова), Спиридо Симеонов (управител на прочутата сладкарница „Перла“ на „Графа“ в София), математика Жоро с количката, учителя Димитър Ямалиев, адвокат Кольо Гаврилов, бай Тотю Белчев, поета на агитката Цанко Ганчев, писателя Вальо Пламенов, Румен Янков (Ухото), Вальо Серафимов...

Не мога да забравя и достойния военачалник и държавник на България, армейския генерал Добри Джурев, който, без да пречи на никого от съперниците и без да налага своята позиция в обществото, дълги години помагаше за утвърждаването и развитието на спортната гордост на нацията, носеща чистото и свято име ЦСКА.

Винаги трябва да помним и онова невръстно момче, което остави младия си живот край своя сектор „Г“ в Борисовата градина, смазано от тълпата след мача за Купата на УЕФА ЦСКА – „Монако“ през октомври 1984 г. Рано или късно имената на тези армейци ще бъдат канонизирани, за да се помнят и повтарят от новите червени поколения.

За ЦСКА не може да се пише само с хладен разум и безпристрастни цифри, защото през изминалите 70 години този отбор се превърна в пресечна точка на невероятни човешки вълнения. Малко са областите от нашия живот, които могат да съперничат на спорта, що се отнася до емоционален ангажимент и отъждествяване с определена кауза. Тази книга няма претенция нито за хронология, нито за научност, нито за статистическа изчерпателност, а по-скоро е един публицистичен поглед върху познати и по-малко познати събития, факти и личности, изведени на предната линия на дългата, необявена война, която понякога напуска стадиона, за да продължи като обществен сблъсък с взривоопасен заряд. Идеята е заедно да надникнем към

Феноменът ЦСКА. 70 години легенда

историческото, моралното и спортното съдържание на феномена ЦСКА, който за седем десетилетия се превърна в социална идентификация за милиони българи. Ето защо се опитах да продължа по браздата на „Червената библия“, излязла по повод 60-годишнината...

Георги Атанасов
февруари 2018 г.

Георги Атанасов
Феноменът ЦСКА. 70 години легенда

Отговорен редактор *Мария Чунчева*
Художник *Тони Ганчев*
Снимки *Антон Узунов*
Снимка на корицата *Владимир Стоянов*
Коректор *Русанка Одринска*
Предпечат *Лиляна Карагьозова*

Българска. Първо издание
Формат 60 × 90/16
Печатни коли 19
ISBN 978-619-164-272-4

Издава

enthusiast

Запазена марка

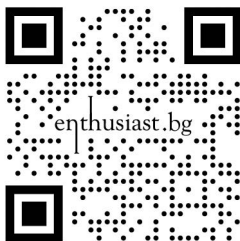
на „Алто комуникайшънс енд пблшинг“ ООД

София, бул. „Васил Левски“ № 31

тел. 02/ 943 87 16

e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите
от www.enthusiast.bg

Печат РОПРИНТ

ЧЕРВЕНАТА БИБЛИЯ

ФЕНОМЕНЪТ ЦСКА

ГЕОРГИ АТАНАСОВ

Георги Атанасов е известен спортен журналист и анализатор. Създател на вестниците „Меридиан спринт“, „Меридиан мач“, „Топспорт“, „Сектор Г“, „Червените“, ръководил е спортните редакции на в. „Стандарт“ и в. „24 часа“. Автор на книги със спортна и социална тематика, както и на статии и коментари в медиите.

70 години легенда

„Феноменът ЦСКА“ е продължение на книгата „ЦСКА – повече от отбор“, излязла по повод 60-годишния юбилей на клуба през 2008 г., позната и като „Червената библия“. Десетилетие по-късно, когато ЦСКА отбелязва своята 70-а годишнина, авторът обогатява историческата ретроспекция за велики играчи и епохални победи със своя уникален прочит на драматичните събития между двете празнични дати. Верен на полемичния си, безкомпромисен и емоционален стил, Георги Атанасов прокара сюжетните линии от създаването на „палача на еврошампиони“ през 1948 г. до наши дни, като безпощадно разкрива и анализира намесата на политиката и паралелната държава в спорта. Тази книга е преди всичко социална, защото повдига завесата пред не едно и две табу на Статуквото.

„Още от дете, запали моето сърце...“

Скупуването на тази книга дарявате 10% от продажната цена на Детско-юношеската школа по футбол на ЦСКА.

www.enthusiast.bg

Цена 19.40 mk.